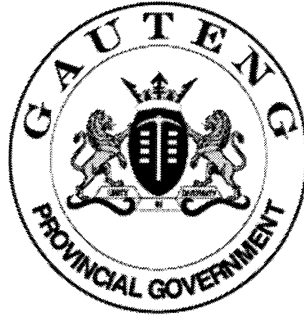

**SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN**

**OCTOBER / NOVEMBER
OKTOBER / NOVEMBER**

2004

**SESO THO PUO YA LAPENG
BOEMO BO MAHARENG**

Pampiri ya Bobedi

SG

111-2/2

9 pages

SESO THO FIRST LANG SG: Paper 2

**COPYRIGHT RESERVED / KOPIEREG VOORBEHOU
APPROVED BY UMALUSI / GOEDGEKEUR DEUR UMALUSI**

LEFAPHA LA THUTO LA GAUTENG

HLAHLobo YA MAKGAOLAKGANG

SESOTHO PUO YA LAPENG
BOEMO BO MAHARENG
(Pampiri ya Bobedi)

NAKO: dihora tse 2

MATSHWAO: 75

DITAELO

- Pampiri ena e arotswe ka dikarolo tse THARO e leng A, B le C.
 - Karolo A o filwe diqotso tse nne, araba dithothokiso tse PEDI feela.
 - Karolo B araba potso e le nngwe feela, mme le ho ya C o arabe e le nngwe.
 - Dipotsong tseo o di arabang ho karolo B le C, e nngwe e be ya dikarabo tse kgutshwanyane e nngwe e be moqoqo.
-
-

**KAROLO YA A
DITHOTHOKISO**

Araba dipotso tse PEDI feela karolong ena.

POTSO 1

Tlhaka ya Basotho – P T P K Maboea

1.1 Bala qotso ena o ntano araba dipotso tse e latelang:

Bohang hle, re tedise mahlo, Hloohong ha se moriri ke boditsi, Kgaitsemi o lebetse le ho tutuela,	3
O jele difolere, dimoha le moya, Ke botutubala ratsale ke kgumame, Tlisa tsona ho hlaha difate tjee,	6
Mmao o hlile o marung ke dibapolo, Empa joo, motho a tla hlotsa enwa! Lebala lona athe ha se bosehlana na? Homme tshosobano ya sefahleho na?	9
Ke maswebeswebe sa meseho ya thethana Kajeno ke kajeno	12

Nnyeo yena ke lesohana la maobane, O ka re leqheku wa jewa ke kwakwa, Nnete ke hore maobane o na tabile.	15
E ya lapeng tlo o bone mohlolo, Thaka e mese, e kobile hlooho, Ha mmanyeo a ikginne ka marukgwe	18
O ntsha taelo, thaka e mathe patlaka! Mosi ba o hula ba sielane, malepa! Pitseng teng ba tonamela ka bobedi, Etswe eka ho tlhotla yena moshaana Kgele! Kajeno ke kajeno.	21

- 1.1.1 Sehlooho sa thothokiso ee ke sefe? (½)
- 1.1.2 Lehlaso le fumanwa meleng efe? Ngola e MMEDI feela. (2)
- 1.1.3 Seratswaneng sa pele ho sebedisitswe mofuta ofe wa karaburetso? Hobaneng o realo? (2)
- 1.1.4 Letshwao la potso meleng 9 le 10 le bitswang? Hona le sebedisitswe ka sepheo sefe? (3)
- 1.1.5 Hlalosa polelwana e latelang: **Dimoha le moya** (1)
- 1.1.6 Mokgabiso o sebedisitsweng moleng 6 ke ofe? Hona o sebedisitswe ka sepheo sefe? (3)
- 1.1.7 Mosi oo ho buuwang ka ona ke wa eng? (1)
- [12½]**

1.2 Bala qotso ena o ntano araba dipotso.

Botle ha se mmala le kgale, Botle ha se sebopeho, letho, Ha bo bonwe ka metsamao,	3
Botle ha se lebososelo, Botle ha se boikgohomoso, Bo fumanehile boikakasong,	6
Botle bo nena le kgethollo, Bo hlompha botho ba motho, Bompetje ke se bo hlokang, Ke serobala le pelo ya maobane.	9
Bo phetha thero ya bona, Qetong ya bona ha ho phapoho, Ha se jwang bo kgibang le moya.	12

Botle le bokgoba ke ntja le katse, Botle bo motsula metso ya bokgoba, Ha bo ye ka mmala le botjhaba, Bo tutuballa borui le bofutsana, Bo itsekella tekano ya bohle.	15 18
Botle ke nnete le bonyenyebu, Ke boineelo le boitelo, Ho sebeletsa ntshetsopele Ya tloholo sa Afrika e Ntsho.	21

- 1.2.1 Nehelana ka sehlooho sa thothokiso ena. (½)
- 1.2.2 Qolla mantswe a MABEDI seratswaneng a bontshang hore botle bo hloka boinahanelo. (2)
- 1.2.3 (a) Sekapuo se sebedisitsweng moleng 8 ke sefe? (1)
- (b) Sepheo sa tshebediso eo ke sefe? (2)
- 1.2.4 Qolla mola moo ho sebedisitsweng kgefutsohare / sejura. (1)
- 1.2.5 Mookotaba wa thothokiso ee ke ofe? Dintlha di be THARO. (6)
- [12½]**

1.3 Bala qotso o ntano araba dipotso tse e latelang:

Ere ha o tutuetse, kgaitsemi, Re tsamaisane tsela ho isa dikgomo, Re kgathetse ke kgomo tsa tshepe, Leruo le phakwang ka kgethollo, Nna di ntlhotse hoba ke a tingwa, Ho lebetswe hore le epuwa ke nna.	3 6
Hlaba moduduetsane, bohadi bo qale, Lentswe la hao ke mpho ya bokgabo. Ikotlele ka la Mohlomi, ngwaneso Etswe le kgale le habotse dithota.	9
Fadimeha, ngwetsi, o thuse ba lelapa, Thahameso le seqhaqhabola di kae, Dijo tse monate tsa tjhaba seso, Senkgwana le dipolokwe di kae na? Re tswe re theosetsa ka mahleu, Leting, seno sa rona, le kae na? Re lebale ka dibotlolo tsena.	12 15
Ra itjesa ra kgora, thaka yeso, Ra ja tsa matsoho, e se tsa metjhini.	18

- 1.3.1 Nehelana ka sehlooho sa thothokiso ena. (½)

1.3.2 Qoqa ha kgutshwanyane ka tse latelang:

- (a) Mola wa thothokiso (6)
- (b) Kgetho ya mantswa (2)
- (c) Mekgabiso ya puo (4)
- [12½]**

1.4 Bala qotso ena ebe o araba dipotso tse e latelang:

Lailai! Mello e mmedi lerallaneng, Le okametswe ke moru o motsho tsho! Mafahla ke ha a ne a hlwella thaba, Ha thwe butleng, emang hona moo, Le be lebone hareng ba thaba ena, Ho lefifi le moru o a tshabeha, E sa le mafahla eso a eme moo.	3 6
Homme a kgabisitse na mafahla ana, Thaba botle ba yona e bo kga mona, Kananelo ke teboho e hlahiswang, Ho fana ka tshireletso le paballo, Ka hohle mohaho o dikile mafahla, Kobo e a apesitse ho phema kotsi, Kobontle ya ho apolwa e apeswa.	9 12
Di kgolo tse utollwang ke mafahla, A tseba kweetsa botebong ba thabahadi, A epe tse bodibeng a di phatlalatse, Jwale bohle re senolelwe diphiri, Utlwa re itseba re re ditaba di mahlong, Teng re bale mohau le bonokwane, Boloji le bokweta di phatlalatswe.	15 18 21

- 1.4.1 Thothokiso ee ke ya mofuta ofe? (½)
- 1.4.2 Ke mofuta ofe wa karaburetso o fumanwang thothokisong ee? Hlalosa hakgutshwanyane? (3)
- 1.4.3 Anastrofi e moleng ofe? (1)
- 1.4.4 Qolla dikapuo tse NNE tse sebedisitsweng thothokisong ena. (4)
- 1.4.5 Mookotaba wa thothokiso ee ke ofe? (4)
- [12½]**

MATSHWAO A KAROLO YA A: 2x12½ = [25]

**KAROLO YA B
TSHWANTSHISO**

Araba potso e le NNGWE feela karolong ena. Ha o kgetha diqotso karolong ena o tla araba potso ya moqoqo karolong ya C **kapa** ha o kgetha moqoqo o tla araba diqotso karolog ya C.

POTSO 2

Leru le lefubedu – T W D Mohapi

2.1 Bala qotso e latelang ebe o araba dipotso

Qotso A:

Moshweshwe	: Ke ka makgetlo ke lekileng ho iphapanyetsa tumelo ya lona. Na o ka hlapanya, Mabile, hore seo lona baruti le se rutang ke nnete?
Mabile	: “E, morena. Ke na le bonnete boo ka ho nna, mme ke a tseba hore ke nnete.”
Adele	: “Le nna ke dumela feela jwalo, morena”.
Moshweshwe	: “Deli! Deli! Leseanyana leo o le nkileng matsohong a hao, ha le tsebe letho. Ha le eso dumele. Ke rona batswadi re tla mo qobella tumelong eo, empa ntho e teng eo le tswetsweng le yona, eo le e ratang, eo le e kgotsofallang ka mehla; ke kgotso. A ko re ke le kuke” (Moshweshwe o a le nka) “Thaka ka! Hela thaka! Deli enwa ke yona thaka ka. Ke tletse kgotso! Ke thabile. Badimo ba haufi le nna hobane ke phethisitse thomo ya ka lefatsheng”

- 2.1.1 Tumelo eo Moshweshwe a reng o lekile ho iphapanyetsa yona ke efe? (2)
- 2.1.2 Adele ke moradi wa mang, mme motho eo o amana jwang le Moshweshwe? (2)
- 2.1.3 Hobaneng morena Moshweshwe a shebahala a thabile qotsong ee? (1)
- 2.1.4 Moshweshwe o re: **Badimo ba haufi le nna** Ho ne ho bonwa ka dife ha badimo ba le hole le yena, ba mo furalletse? (1)
- 2.1.5 Fana ka lebaka le neng le etsa hore badimo ba furalle Moshweshwe? (2)
- 2.1.6 Thomo ya Moshweshwe lefatsheng e ne e le ya ho etsang? (1)
- 2.1.7 Tumellano pakeng tsa Moshweshwe, Mabile le Adele mabapi le kolobetso e bile efe? (2)
- 2.1.8 Na seo se ile sa fela sa phethahala? Hlalosa. (2)

Qotso B:

Makwanyane	: “Masopha, Sekgonyana le wena Majara, ke bona eka morena o a tsofala, mme mathata ana a se a mo tlela ka sekgahla hoo ke eellwang hore o se a tetelela maikutlo ha bohloko”.
Masopha	: “Ee, ntate o se a tshwenyeha ho feta pele, le maoba ha re leba Mangaung o ne a hlile a se motle hakaalo. Empa ho a makatsa ntatemoholo Mokgatjhane o sa le matla yena ho”
Sekgonyane	: “Wena o nahana hore mathata aa a aperetseng naha a ka se tsofatse motho. Ntate ha e sale a sulafallwa hoba re hlole ke Sir George, kgele, monna a re otlanya ka sanketse mohlang oo”.

- 2.1.9 Moshweshwe le bara ba hae ba ne ba ile etsang Mangaung? (1)
- 2.1.10 Se neng se mo ngongorehisa ke sefe? (2)
- 2.1.11 Nehelana ka mabitso a bara ba bararo ba Moshweshwe ba neng ba mo feleheditse ho ya Mangaung. (3)
- 2.1.12 **Mokgatjhane** eo ho buuwang ka yena qotsong moo ke mang? (1)
- 2.1.13 Sir George o ile a hlola Basotho jwang? (3)
- 2.1.14 Ke hobaneng eka **ntatemoholo Mokgatjhane** o ne a le matla ho feta Moshweshwe? (2)
- [25]**

KAPA

- 2.2 2.2.1 Qoqa hakgutshwanyane ka seabo seo Mmantsopa le Katse ba bileng le sona bophelong ba Morena Moshweshwe le setjhaba sa Basotho, nakong ya ditaba tsa leru le lefubedu. (15)
- 2.2.2 Qoqa ka tsa leeto la Morena Moshweshwe ho ya Mangaung le ditholwana tsa lona, ke hore, kopanong le Hoffman. (10)
- [25]**

**KAROLO YA C
PALE**

POTSO 3

Mehaladitwe ha e eketheha – T Mafata

3.1 Bala temana ena mme ebe o araba dipotso tse e latelang:

Qotso A:

“Ba ne ba ka nna ba qoba joko ena e boima hakana ka ho se le rute, ba le tlohela le ntse le sa tsebe letho; ya re ha le se le hodile ho lekana, ba le bolotsa. Empa ha ba etsa jwalo. Hobaneng? Ba maphako, ba lapile, ba lapetse lesedi leo ka bomadimabe batswadi ba bona ba sa ba nehang lona; jwale ba lakatsa hore lona le tle le se ke la ba madimabe jwalo ka bona. Ka moso bophelo ha bo na ho le thatafalla. Ba bang ba lona e tla ba batho ba bohlokwa setjhabeng- dingaka, matitjhere, bommaseterata, balemi, baqhobi ba difofane, bahlahlobi ba dikolo, jwalojwalo. Ka nako eo le tla be le atlehile le bile le tsamaya ka makoloi, ho paka bophelo bo botle. Le se le ntse le qadile tshebetso e le isang dinthong tsena mme ke le kopa ho ba le mamello le sebete. Fadimehelang mpho ena eo batswadi ba lona ba le nehang yona. Se e thunthetseng ka masawana”

- 3.1.1 Ditaba tsena di ne di buuwa ke mang, mme a di bua ha ho ne ho etsahala eng? (2)
- 3.1.2 Ke mantswe afe ao sebui se ho 3.1.1 se ileng sa a bua, a ileng a ama maikutlo a batho ha bohloko, le hona hobaneng ba ile ba ameha jwalo? (2)
- 3.1.3 Mantswe a buuwang ke sebui 3.1.1 a batlile a tshwana le a Mofifi moo a neng a buisana le Mafikeng ka tsa thuto. Tabakgolo pakeng tsa bona e ne e le efe mme tharollo e bile efe? (4)
- 3.1.4 Ho ya ka sebui se ho 3.1.1 bopaki ba bophelo bo botle ke bofe? (2)
- 3.1.5 Ke bomang bao **ba maphako, ba lapileng**? (2)
- 3.1.6 Tsena tsohle di etsahala sekolong sefe? (2)
- 3.1.7 Fana ka mabitso a MARARO a matitjhere a sekolo seo. (3)
- 3.1.8 Na o bona bokamoso ba bana ba sa yang sekolong bao ho buuwang ka bona, bo ka be bo le jwang matsatsing a kajeno. (2)
- 3.1.9 Nehelana ka dintho se THARO tseo batho ba Mohlakeng ba di etsang e le tlwaelo ya bophelo ba bona. (3)
- 3.1.10 Mokete oo wa sekolo o ne o se o fuwe lebitso lefe? Hobaneng? (3)

[25]

KAPA

3.2 Mafikeng o ne a hanana le taba ya hore bana ba ye sekolong hobane thuto e etsa hore ba lahle setso sa bona. Bontsha ka moo thuto e fetotseng baphetwa bana:

3.2.1	Kgama	(10)
3.2.2	Paolosi	(5)
3.2.3	Sentebaleng	(6)
3.2.4	Mohlalobi wa dikolo	(4)
		[25]

MATSHWAO A KAROLO YA C: [25]

MATSHWAO A PAMPIRI YOHLE: 75